

Colecția BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Haruki Murakami, *Shokugyō to shite no shōsetsuka*

Copyright © 2015 by Haruki Murakami
All rights reserved

© 2016 by Editura POLIROM, pentru traducerea în limba română

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezentă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: © Nobuyoshi Araki

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

MURAKAMI, HARUKI

Meseria de romancier / Haruki Murakami; trad. din lb. japoneză de Andreea Sion. – Iași: Polirom, 2016

ISBN: 978-973-46-6252-4

I. Sion, Andreea (trad.)

821.521-4=135.1

Printed in ROMANIA

HARUKI MURAKAMI

Meseria de romancier

Traducere din limba japoneză și note

de Andreea Sion

POLIROM
2016

Nu-mi dau seama cât de util poate fi un astfel de text foarte personal (care este mai degrabă descrierea unui proces mental subiectiv, decât un mesaj), dar m-aș bucura din tot sufletul să vă fie de folos, oricără de puțin, în viața reală.

Haruki Murakami
iunie 2015

Cuprins

1. Sunt romancierii o specie tolerantă?	5
2. Pe când am devenit romancier	25
3. Despre premiile literare	51
4. Despre originalitate	73
5. Bun, și atunci ce ar trebui scris?	99
6. Când timpul e un aliat – romanele de mari dimensiuni	121
7. O îndeletnicire cât se poate de individuală și fizică	147
8. Despre școală	171
9. Ce fel de personaje aducem în scenă?	195
10. Pentru cine scriu?	217
11. Plec în străinătate, către noi frontiere	241
12. Locul cu povești. Întâlnirea cu profesorul Hayao Kawai	269
<i>Postfață .....</i>	279

HARUKI MURAKAMI, unul dintre cei mai populari scriitori japonezi contemporani, s-a născut în 1949, la Kyōto. A studiat teatrul la Universitatea Waseda din Tokio. Experiența de proprietar al unui bar în care se cântă jazz (reflectată în romanul său din 1992, *La sud de graniță, la vest de soare*) și cea de traducător al operelor lui F. Scott Fitzgerald, John Irving, Truman Capote și Raymond Carver își vor spune cuvântul în formarea sa ca mesager al unei Japonii occidentalizate – un ținut amăgitor, lipsit parcă de suflet și suflu, al cărui spirit străvechi pare să fi dispărut aproape în întregime. Primul său roman, *Ascultă cum cântă vântul* (1979), i-a adus Premiul Gunzo, fiind urmat de *Pinball, 1973* (1980) și *În căutarea oii fantastice* (1982, distins cu Premiul Noma). În 1987 a publicat *Pădurea norvegiană*, bestseller internațional, tradus în numeroase limbi și vândut în milioane de exemplare. Murakami a mai publicat volumul de interviuri *Underground. Atentatul de la Tokio și spiritul japonez* (1997) și romanele *La capătul lumii și în țara aspră a minunilor* (1985, pentru care a primit Premiul Tanizaki), *Dans dans dans* (1988), *Cronica păsării-arc* (1994, nominalizat la prestigiosul IMPAC Dublin Literary Award), *Iubita mea, Sputnik* (1999), *Kafka pe malul mării* (2002), *În noapte* (2004), *1Q84* (2009-2010) și *Tsukuru Tazaki cel fără de culoare și anii săi de pelerinaj* (2013), precum și volumele de povestiri sau eseuri *Elefantul a dispărut* (1993), *După cutremur* (2000), *Salcia oarbă, fata adormită* (2006) și *Autoportretul scriitorului ca alergător de cursă lungă* (2007). A fost nominalizat în repetate rânduri la Premiul Nobel.

Sunt romancierii o specie tolerantă?

Dacă m-aș apuca de la bun început să vorbesc despre romane, ar fi un subiect mult prea vast, aşa că am să mă opresc mai întâi asupra romancierilor. E mai concret aşa și e foarte evident că de aici ar porni mai ușor discuția.

Dacă-mi permiteți să spun pe șleau cum văd eu lucrurile, mulți dintre romancieri – desigur, nu toți – sunt niște oameni despre care nu se prea poate afirma că îmbină o fire plăcută cu o perspectivă nepărtinitoare. Apoi, din câte am văzut eu, sunt destui cei care nu au un temperament prea demn de laudă sau au tot felul de tabieturi și de apucături ciudate. Nu în ultimul rând, cei mai mulți dintre scriitori – cam 92%, estimez, incluzându-mă și pe mine –, fie că o spun sau nu, cred cu tărie că ei au dreptate în

ceea ce fac și scriu, iar ceilalți scriitori – cu mici excepții neimportante – greșesc. Această convinsare le guvernează viața de zi cu zi. Sunt foarte puțini cei care și-ar dori să numere printre prietenii sau vecini asemenea indivizi, și o mărturisesc cu multă precauție.

Mai aud câteodată de scriitori care leagă între ei infocate prietenii, însă eu unul tratez aceste povești cu oarecare suspiciune. Sigur că uneori s-o mai întâmplă și așa, dar nu cred că relația lor apropiată poate dura prea mult. Scriitorii sunt o specie fundamental egoistă și mulți dintre ei au o mândrie și un sentiment al rivalității foarte dezvoltate. Când aduci laolaltă mai mulți scriitori, rar merg lucrurile bine. Mi s-a întâmplat de câteva ori chiar mie.

Iată un exemplu faimos: în anul 1923, la Paris, Marcel Proust și James Joyce au fost oaspeții unui dinelu. Deși au stat aproape unul de celălalt, aproape că n-au schimbat o vorbă. Celalți invitați așteptau cu respirația tăiată să vadă ce ar fi putut discuta doi mari scriitori reprezentativi ai secolului XX, dar nu s-au ales cu nimic. Probabil că fiecare avea o părere prea bună despre sine. Se întâmplă destul de des.

Totuși, dacă e să ne referim la caracterul exclusiv al meseriei – mai simplu spus, la conștiința propriului teritoriu – am senzația că nu există

oameni pe lumea asta care să dea dovadă de o mai mare generozitate decât scriitorii. Întotdeauna am considerat că este una dintre puținele virtuți ale tagmei.

Să vă explic mai detaliat și mai pe înțeles.

Să presupunem că un scriitor înzestrat cu o voce frumoasă debutează pe scenă sau că unul talentat la pictură începe să-și expună lucrările; cu siguranță că, la început, aceștia vor întâlni mai întâi o anumită rezistență și vor fi luați peste picior. Gura lumii va spune că respectivii au o părere prea bună despre ei și că au făcut ceva peste priceperea lor sau că sunt doar diletanți, fără prea mare talent sau cunoștințe, iar cântăreții sau pictorii consacrați îi vor trata cu răceală. Ar putea deveni chiar ținta unor răuțăți și n-ar fi întâmpinați cu căldură și cu brațele deschise decât în situații foarte rare și deosebite.

Pe lângă faptul că am scris romane, în ultimii treizeci de ani m-am ocupat intens de traducerea unor opere din literatura britanică și americană. La început (dacă nu cumva chiar și acum), am avut parte de critici aspre. Mi s-a tot spus că traducerea literară nu e ceva atât de simplu și n-are ce căuta pe mâna amatorilor și că, în cazul meu, e mai degrabă un fel de hobby care mai mult îi încurcă pe cei din jur.

La fel, când am scris *Underground*, am fost aspru criticat de mulți scriitori de *non-fiction*. Mi s-a spus că nu știu regulile de construcție, că este o carte ieftină și lacrimogenă, o treabă de amator cu prea mult timp la dispoziție. Intenția mea fusese să scriu nu ceva ce aparținea genului literar *non-fiction*, ci ceea ce consideram eu că este, literal, *ne-ficțiune*. Altfel spus, o lucrare care nu conținea ficțiune, dar, până la urmă, se pare că i-am călcat pe coadă pe tigrii care păzeau tărâmul sacru al *non-fiction*-ului. Pentru că nu știam că așa ceva există și pentru că nu-mi imaginam că trebuie să mă supun unor „reguli particulare“, la început am fost foarte contrariat.

În concluzie, dacă te apuci să faci ceva din afara sferei tale de specializare, primii care nu te vor vedea cu ochi buni sunt specialiștii din acel domeniu. Așa cum leucocitele apără organismul de orice corpi străini, așa se străduiesc și ei să-ți blocheze accesul. Dacă nu cedezi și-ți continui drumul cu perseverență, până la urmă obții acordul lor tacit – „Ce să-i mai faci și ăstuia?“ – și ai să fii acceptat printre ei, însă cel puțin la început o să te lovești de critici grele. Cu cât domeniul de activitate este mai restrâns, iar gradul de specializare mai ridicat, și cu cât autoritatea e mai mare, mândria oamenilor și

dorința de a-i exclude pe alții sunt și ele mai puternice, iar împotrivirea lor mai mare.

Dar haideți să analizăm și cazul opus: dacă un cântăreț ori un pictor s-ar apuca să scrie romane, sau dacă ar face asta un traducător ori un scriitor de *non-fiction*, ar strâmba din nas romancierii? Eu cred că nu. Dacă într-adevăr un cântăreț ori un pictor ar scrie un roman, sau dacă un traducător ori un scriitor de *non-fiction* ar face același lucru, scrierile lor ar fi primite cu destul entuziasm și s-ar bucura de apreciere. Romancierii nu s-ar înfuria pe motiv că „niște diletanți au făcut ce i-a tăiat capul“. Cel puțin din căte știu eu, romancierii aproape niciodată nu-i vorbesc pe aceștia de rău, nu-i iau peste picior, nu le creează neplăceri și nu le pun bețe-n roate. Ba dimpotrivă, mânați de curiozitatea de a cunoaște pe cineva din afara domeniului lor, ar profita de ocazie să-i întâlnească și să stea de vorbă despre romane, și chiar i-ar încuraja.

Sigur, pe ascuns, le-ar critica lucrările, dar acest lucru e la ordinea zilei printre romancieri și n-are legătură cu venirea intrusului din alt domeniu. Romancierilor li se recunosc tot felul de defecte, dar sunt generoși și primitori cu cei care le pătrund în teritoriu.

De ce oare?

După părerea mea, răspunsul este cât se poate de lîmpede: romanul e o chestie – deși poate e puțin nepoliticos să spun „chestie“ – pe care mai oricine, dacă-și pune mintea, o poate scrie. Cine debutează ca pianist sau balerină trebuie să aibă în spate o practică lungă și obosităre, încă din copilărie. Și ca să devii pictor trebuie să ai o sumă de cunoștințe specialize și măcar o tehnică de bază, apoi trebuie să-ți cumperi toate materialele necesare. Iar ca să devii alpinist, trebuie să ai o condiție fizică peste medie, să cunoști anumite tehnici și să ai curaj.

De cealaltă parte, romane poate scrie oricine e capabil să pună niște paragrafe cap la cap (și asta o pot face cei mai mulți dintre japonezi), dacă e cât de cât creativ și are la îndemâna un pix și un caiet. Aici nu e nevoie de o practică de specialitate îndelungată. Se apucă de scris și ceea ce iese e considerat, până una-alta, roman. Autorul n-are nevoie să fi studiat la Facultatea de Litere. Pentru că, de fapt, nu există așa-numite „cunoștințe specialize“ de care ai nevoie ca să poți scrie un roman.

Nu e deloc imposibil ca cineva care are un pic de talent să scrie încă de la bun început o lucrare remarcabilă. Mă simt puțin stânjenit să mă dau chiar pe mine drept exemplu, dar să știți că eu

n-am făcut niciodată exerciții ca să scriu un roman. Am studiat la Facultatea de Litere, secția de Cinematografie și Teatru, dar, fiind și vremurile cum erau, acolo n-am învățat aproape nimic. Mi-am lăsat doar pletele și barba să crească și vagabondam prin campus. Nu-mi doream în mod special să mă fac scriitor și n-am scris ciorne peste ciorne. Într-o bună zi mi-au venit niște idei în minte și am scris primul meu roman (sau cam așa ceva), *Ascultă cum cântă vântul*, pentru care o revistă literară mi-a decernat premiul de debut. Apoi, până să mă dumiresc bine, m-am făcut scriitor de profesie. Uneori mă întreb: „E normal să fie atât de simplu?“ și-mi vine să clatin din cap a mirare. Totul e prea simplu.

Printre cei care citesc aceste rânduri s-ar putea să fie și unii care se vor simți deranjați de felul în care privesc literatura, dar eu vorbesc aici doar de câteva aspecte fundamentale. Orice ar spune lumea, romanul este, fără urmă de îndoială, o formă de expresie cât se poate de largă. Dintr-un anumit punct de vedere, chiar această vastitate este un aspect esențial al romanului, sursa lui foarte simplă, dar uriașă, de energie. De aceea, a spune că „oricine poate scrie un roman“ este, după părerea mea, nu o calomnie, ci mai degrabă un elogiu.